

Anonimizirana verzija

Prijevod

C-625/21 – 1

Predmet C-625/21

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

8. listopada 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

22. rujna 2021.

Podnositelj revizije (prvotni tuženik):

VB

Druga stranka u revizijskom postupku (prvotni tužitelj):

GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH

[omissis]

Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija) donio je [omissis] u predmetu tužitelja GUPFINGER Einrichtungsstudio GmbH, Schärding, [omissis] protiv tuženika VB, [omissis] [omissis] radi u konačnici 5271,33 eura [omissis] povodom tuženikove revizije protiv presude Landesgerichta Ried im Innkreis (Zemaljski sud u Riedu im Innkreis, Austrija) kao žalbenog suda od 12. veljače 2021., GZ 18 R 1/2lh-65, kojom je presuda Bezirksgerichta Braunau am Inn (Općinski sud u Braunau am Inn, Austrija) od 27. studenoga 2020., GZ 2 C 128/18t-57, djelomično preinačena, a djelomično potvrđena, [omissis]

rješenje:

A. Sudu Europske unije (Sud) upućuju se sljedeća prethodna pitanja:

1. Treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (u daljnjem

tekstu: Direktiva 93/13) tumačiti na način da je prilikom ispitivanja poduzetnikova ugovornog prava na naknadu štete od potrošača, koje on temelji na neopravdanom odustanku potrošača od ugovora, isključena primjena dispozitivnog nacionalnog prava već ako opći uvjeti poduzetnika sadržavaju nepoštenu odredbu kojom se poduzetniku, osim odredaba dispozitivnog nacionalnog prava, u odnosu na potrošača koji krši ugovor opcionalno daje pravo na paušalnu naknadu štete?

U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

2. Je li takva primjena dispozitivnog nacionalnog prava isključena i ako poduzetnik svoje potraživanje naknade štete od potrošača ne temelji na toj odredbi?

U slučaju potvrdnog odgovora na prvo i drugo pitanje:

3. Protivi li se navedenim odredbama prava Unije to da se u slučaju odredbe koja sadržava više pravila (primjerice alternativne sankcije u slučaju neopravdanog odustanka od ugovora) zadrže na snazi oni dijelovi odredbe u ugovornom odnosu koji su ionako u skladu s dispozitivnim nacionalnim pravom te se ne kvalificiraju nepoštenima?

[omissis] [prekid postupka]

Obrazloženje:

1 I. Činjenično stanje

- 2 Društvo tužitelj u Schärdingu (Austrija) vodi studio za opremanje interijera i, među ostalim, na prodaju nudi i ugradbene kuhinje.
- 3 Tuženik je umirovljenik koji je 12. studenoga 2017. za vrijeme sajma graditeljstva u Riedu im Innkreis (Austrija) na tužiteljevu štandu na sajmu kupio od njega ugradbenu kuhinju po cijeni od 10 924,70 eura. Ugovor se temeljio na tužiteljevim općim uvjetima (AGB), čija točka V. glasi (isticanje u izvorniku):

V. Odustanak od ugovora

U slučaju zakašnjelog prihvata (točka VII.) ili drugih važnih razloga, poput osobito stečaja kupca ili obustave stečajnog postupka zbog nedostatnosti mase, kao i u slučaju kupčeva kašnjenja u plaćanju ovlaštenu smo odustati od ugovora ako ga obje strane još nisu u cijelosti ispunile. U slučaju odustanka krivnjom kupca imamo mogućnost zahtijevati **paušalnu naknadu štete u iznosu od 25 % bruto iznosa računa ili naknadu stvarno nastale štete.**

U slučaju kupčeva kašnjenja u plaćanju oslobođeni smo svih daljnjih obveza pružanja usluga i isporuka te smo ovlaštenu

obustaviti još neizvršene isporuke ili usluge kao i zahtijevati **predujmove** odnosno **osiguranja** ili nakon određivanja razumnog dodatnog roka odustati od ugovora.

Odustane li kupac od ugovora, a da na to nema pravo, ili zahtijeva li njegov raskid, imamo mogućnost inzistirati na ispunjenju ugovora ili se suglasiti s raskidom ugovora; u potonjem je slučaju kupac dužan prema našem odabiru **platiti paušalnu naknadu štete u iznosu od 20 % bruto iznosa računa ili stvarno nastalu štetu**. Ako se poslovi projektiranja ne plaćaju zasebno, u slučaju odustanka prodavatelja od ugovora ostvarivat ćemo naša autorska prava u pogledu cjelokupne odgovarajuće dokumentacije koja se odnosi na projektiranje.

- 4 Dana 28. studenoga 2017. tuženik je odustao od kupoprodajnog ugovora jer više nije mogao kupiti kuću za koju je kuhinja bila namijenjena.
- 5 U slučaju ispunjenja kupoprodajnog ugovora tužitelj bi ostvario dobit od ukupno 5270,60 eura.
- 6 **II. Dosadašnji postupak**
- 7 Svojom tužbom podnesenom 14. svibnja 2018. tužitelj je zahtijevao od tuženika kao ugovornu naknadu štete kupoprodajnu cijenu umanjenu za iznos troškova koji zbog izostanka radova nisu ni nastali. Stoga je zbog odustanka od kupoprodajnog ugovora dospjela tražbina koju je tužitelj u konačnici naveo u iznosu od 5270,60 eura. Društvo tužitelj svoje pravo u postupku nije temeljilo na svojim općim uvjetima, nego na dispozitivnim odredbama (austrijskog) građanskog prava.
- 8 Tuženik je još na početku postupka zastupao stajalište da on zbog opravdanog odustanka od ugovora nije obvezan nadoknaditi štetu. Međutim, tvrdnja da je tuženik od kupoprodajnog ugovora neopravdano odustao u postupku pred sudom trećeg stupnja nije više sporna.
- 9 Tuženik je naposljetku prigovorio da su opći uvjeti bili dio ugovora o kupoprodaji. Poduzetniku se odredbom V. (treći stavak) u slučaju neopravdanog odustanka potrošača daje pravo da odabere hoće li od potrošača zahtijevati paušalnu naknadu štete u iznosu od 20 % bruto iznosa računa ili stvarno nastalu štetu. Budući da je ta odredba nepoštena i ide na teret tuženika kao potrošača, tužitelj bi prema njegovu mišljenju imao pravo na najviše 20 % stvarne svote kupoprodajne cijene.
- 10 Prvostupanjski je sud priznao tužitelju 20 % bruto prodajne cijene (2184,94 eura) i odbio zahtjev u preostalom dijelu. Upućujući na odluku 3 Ob 237/16y Oberster Gerichtshofa (Vrhovni sud) prvostupanjski je sud treći stavak odredbe V. zbog neprimjerene visine naknade za slučaj odustanka kvalificirao iznimno štetnim za potrošača. Ako bi ta odredba u cijelosti bila uklonjena iz ugovora o kupoprodaji, tužitelju bi se (zbog dispozitivnog prava), međutim, na ime štete zbog

neispunjenja trebao nadoknaditi iznos od 5270,60 eura. Uklanjanje nepoštenog uvjeta u tom bi slučaju za potrošača imalo „kazneni” učinak. U svakom slučaju, taj sud smatra da je odredba sugerirala potrošaču da je u slučaju odustanka od ugovora na ime štete dužan nadoknaditi najviše 20 % bruto prodajne cijene. Potrošač ni u kojem slučaju ne očekuje da „stvarno nastala šteta” u slučaju odustanka od ugovora bez ikakve protučinidbe prodavatelja iznosi gotovo polovicu ugovorene cijene. Iz tih je razloga potrebno ograničiti štetu koja se tužitelju treba nadoknaditi zbog neispunjenja na iznos od 20 % od bruto prodajne cijene.

- 11 Žalbeni sud je preinačio presudu na način da je prihvatio tužbu [*omissis*]. Prema njegovu mišljenju, ništetnost odredbe u općim uvjetima koja se ne odnosi na neku od obostranih glavnih ugovornih obveza ne može dovesti do ništetnosti ugovora. U skladu sa sudskom praksom Suda, iz članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 može se zaključiti da nacionalni sudovi nepoštenu ugovornu odredbu samo moraju izuzeti od primjene kako se njome ne bi obvezivalo potrošača, a da pritom nisu ovlašteni izmijeniti njezin sadržaj. Naime, taj ugovor mora nastaviti postojati u načelu bez ikakve izmjene, osim one koja proizlazi iz poništenja nepoštenih uvjeta, ako je takav kontinuitet ugovora pravno moguć prema pravilima nacionalnog prava. Člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13 nacionalni sud se ne sprječava u tomu da primjenom načela ugovornog prava ukloni nepoštenu ugovornu odredbu zamjenjujući je dispozitivnom odredbom nacionalnog prava. Štoviše, zamjena nepoštene odredbe takvom odredbom u potpunosti je opravdana s obzirom na cilj Direktive 93/13 jer se njome postiže da ugovor unatoč uklanjanju ništetne odredbe može i dalje važiti te obvezivati stranke. Prema sudskoj praksi Suda, cilj članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 nije dovesti do poništavanja svih ugovora s nepoštenim odredbama. Stoga odredba o odustanku, kojom se predviđa naknada time nastale stvarne štete i koja na taj način odražava dispozitivno zakonodavno uređenje, nije protivna moralu. Taj sud smatra da „ograničavanje štete zbog neispunjenja” na iznos od 20 % bruto prodajne cijene nije moguće uskladiti sa sudskom praksom Suda prema kojoj iz teksta članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 proizlazi da su nacionalni sudovi obvezni nepoštenu ugovornu odredbu samo izuzeti od primjene, a da nisu ovlašteni izmijeniti njezin sadržaj. Primjena dispozitivnog prava u ovom slučaju nije zapriječena. Tužitelj u konačnici zbog tuženikova neopravdanog odustanka od ugovora ima pravo na naknadu štete zbog neispunjenja.
- 12 Žalbeni sud dopustio je redovnu reviziju naknadno u pogledu pitanja može li poduzetnik isključivanje dispozitivnog prava u smislu novije sudske prakse Suda (presuda od 27. siječnja 2021., C-229/19 i C-289/19) izbjeći tako da se u odnosu na potrošača ne poziva na ništetnu odredbu.
- 13 Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) odlučuje o reviziji tuženika podnesenoj protiv presude povodom žalbe.
- 14 Pritom je u smislu sudova nižih stupnjeva (što je između stranaka isto tako nesporno) potrebno u obzir uzeti dosadašnju sudsku praksu Oberster Gerichtshofa

(Vrhovni sud) (3 Ob 237/16y; RIS-Justiz RS0016914 [T63]), prema kojoj paušalno utvrđivanje naknade za raskid u iznosu od 20 % zbog neprimjerene visine naknade za raskid treba kvalificirati iznimno štetnim u smislu članka 879. stavka 3. ABGB-a (i time nepoštenim u smislu članka 6. stavka 1. Direktive 93/13).

- 15 U reviziji podnesenoj protiv presude povodom žalbe tuženik iznosi argumentaciju tvrdeći da se prema sudskoj praksi Suda, u slučaju uklanjanja nepoštene odredbe, dispozitivno pravilo ne može primijeniti na štetu potrošača. On smatra da je ništetnost odredbe potrebno utvrditi po službenoj dužnosti. Dispozitivno pravo nije primjenjivo čak i ako se poduzetnik nije izričito pozvao na odredbu općih uvjeta.
- 16 U svom odgovoru na reviziju tužitelj upućuje na zakonom predviđeno pravo na naknadu štete iz članka 921. Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Opći građanski zakonik, u daljnjem tekstu: ABGB). On smatra da odredba kojom se poduzetniku daje mogućnost isticanja tog zakonom predviđenog prava na naknadu štete u tom opsegu nipošto nije zloraba prava. Osim toga, bilo bi vrlo neobično dispozitivno pravo lišiti učinka pod krinkom zaštite potrošača.
- 17 Citirana odredba glasi:

Članak 921. ABGB-a

Odustanak od ugovora ne utječe na pravo na naknadu štete prouzročene skrivljenim neispunjenjem. Već primljena naknada treba se vratiti ili nadoknaditi na način da ni jedna strana ne ostvaruje korist na štetu druge strane.

- 18 Tom se odredbom vjerovniku nakon odustanka daje pravo, usmjereno na interes za ispunjenjem, da od svojeg ugovornog partnera koji djeluje skrivljeno zahtijeva naknadu štete. Dužnik mora nadoknaditi sve štete koje su vjerovniku nastale skrivljenim neispunjenjem.
- 19 Zanimari li se postojanje nepoštene odredbe, pobijana bi se odluka, kojom je tužitelju priznata naknada šteta zbog neispunjenja, primjenom te odredbe (i u vezi s daljnjim pravilima austrijskog prava kojim se uređuje naknada štete) svakako trebala potvrditi.

20 III. Prethodna pitanja

21 Prvo pitanje:

- 22 Sud ovlast za zamjenu odredbe dispozitivnim pravom nije smatrao problematičnim ako se ugovor nakon uklanjanja nepoštene odredbe nije mogao održati na snazi (C-26/13, *Kásler*, t. 85.).

- 23 Nadalje, primjerice u presudi C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, *Unicaja Banco SA i Caixabank SA*, pojašnjeno je da je primjenom dispozitivnog prava u pravu potrošača dopušteno riješiti prazninu u ugovoru nastalu uklanjanjem nepoštene odredbe ako bi brisanje nepoštene odredbe bez njezine zamjene imalo štetan učinak na pravnu situaciju potrošača.
- 24 Sud je u svojoj presudi od 27. siječnja 2021., C-229/19 i C-289/19, *Dexia*, naposljetku odredbe Direktive 93/13 protumačio na način da se prodavatelj robe ili pružatelj usluga koji je kao prodavatelj potrošaču nametnuo ugovornu odredbu koju je nacionalni sud, kada se ugovor može održati na snazi bez te ugovorne odredbe, proglasio nepoštenom i, posljedično, ništavom, ne može pozivati na zakonsku naknadu štete predviđenu dispozitivnom odredbom nacionalnog prava koja bi bila primjenjiva da ne postoji navedena ugovorna odredba (t. 67.). Sud je svoje pravno stajalište obrazložio time da bi ovlast nacionalnih sudova da izmijene sadržaj nepoštene odredbe u takvom ugovoru mogla naštetiti ostvarenju dugoročnog cilja postavljenog člankom 7. Direktive 93/13. Naime, takva mogućnost pospješila bi gubitak „preventivnog učinka” (vidi već presudu Suda C-26/13, *Kásler*, t. 79.) prema poslovnim subjektima do kojeg inače dolazi „jednostavnim izuzimanjem” nepoštenih odredbi „od primjene” u odnosu na potrošača, s obzirom na to da bi poslovni subjekti ostali u napasti da koriste takve odredbe znajući da bi nacionalni sudac, čak i kada bi ih morao proglasiti ništavnima, mogao nadopuniti ugovor koliko je potrebno da se zaštiti interes tih poslovnih subjekata (*Dexia*, t. 64.).
- 25 Iz navedene sudske prakse moglo bi se i u kontekstu ovog predmeta zaključiti da se pravila dispozitivnog prava ne mogu primijeniti samo zato što jednostavno postoje nepoštene odredbe koje su stoga izuzete od primjene. Međutim, takav zaključak, kojim se potrošača koji je povrijedio ugovor oslobađa naknade štete koju je skrivljeno prouzročio, dijametralno je suprotan sistematici i ocjenama građanskog prava čije je obilježje uspostavljanje pravedne ravnoteže interesa ugovornih strana. Isto je tako i Sud priznao da nacionalni zakonodavac odredbama dispozitivnog prava želi uspostaviti ravnotežu između interesa stranaka ugovora (Sud, C-260/18, *Dziubak*, t. 60.). Stoga se od Suda u tom smislu traži pojašnjenje.
- 26 Drugo pitanje:
- 27 Za razliku od situacije na kojoj se temelju odluka *Dexia* (vidjeti t. 64.: „prodavatelji robe ili pružatelji usluga ostali u iskušenju da koriste navedene odredbe”), slučaj koji je u ovom predmetu potrebno ocijeniti obilježen je time da odredba nije relevantna za ocjenu prava koje je predmet tužbe jer se istaknuto pravo na naknadu štete može temeljiti isključivo na odredbama dispozitivnog prava. Tužitelj je isto tako svoje pravo temeljio na dispozitivnom pravu, a ne na nepoštenoj odredbi. Tužitelj time odredbu u postupku protiv tuženika nije „koristio” u smislu t. 64. presude *Dexia* kako bi svoje pravo na tome temeljio. Stoga Senat (vijeće) primjenu nacionalnog dispozitivnog prava u glavnom postupku ne smatra isključenom bez obzira na okolnost da se utvrđenje paušalne naknade štete u iznosu od 20 % treba kvalificirati nepoštenim.

- 28 To ne proturječi ni zahtjevu da sud ništetnost odredbe utvrdi po službenoj dužnosti kada raspolaže za to potrebnim pravnim i činjeničnim elementima (Sud, C-154/15, *Gutiérrez Naranjo*, t. 58. i sljedeća). Taj se zahtjev prema mišljenju Senata (vijeće) odnosi samo na one odredbe koje su relevantne za ocjenu prava koje je predmet postupka. Stoga bi utvrđivanje ništetnosti po službenoj dužnosti moglo doći u obzir samo ako je odredba izravno relevantna za ocjenu prava koje je predmet tužbe [omissis]. Čini se kako je u tom pogledu isto tako potrebno pojašnjenje Suda.
- 29 Treće pitanje:
- 30 Prema sudskoj praksi Suda, nacionalni sud ne može ugovor prilagoditi izmjenom sadržaja odredbe čiju ništetnost utvrdi u ugovoru sklopljenom između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača (Sud, C-618/10, *Banco Español*, t. 69. i sljedeće; C-125/18, *Gómez del Moral Guasch*, t. 59. i navedena sudska praksa; C-229/19 i C-289/19, *Dexia*, t. 63.). Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) isto tako (pa i u pojedinačnom postupku) zastupa tu takozvanu „zabranu smanjenja kojom se održava učinak” (RS0128735; RS0122168; RS0038205 [T20]).
- 31 Međutim, pritom je potrebno razjasniti primjenjuje li se navedeno i za djeljive odredbe. Poduzetnik može odabrati između sankcija koje su u glavnom postupku propisane trećim stavkom odredbe V. Osim prava na visoku paušalnu naknadu štete koje treba kvalificirati nepoštenim, moguće je posegnuti i za primjenom stvarno nastale štete koja prema mišljenju Senata (vijeće) nije sporna, osobito stoga što je u skladu s dispozitivnim pravom. Potrebno je da Sud razjasni protivni li se Direktivi 93/13 stajalište prema kojem se u takvom slučaju smatra da nije riječ o ništetnosti odredbe u cijelosti.
- 32 [omissis]
- 33 [omissis] [navodi o postupovnom pravu, prekid postupka]

[omissis]

22. rujna 2021.

[omissis]